

ایراس
موسسه مطالعات ایران و اوراسیا
The Institute for Iran Studies
ЦЕНТР ПО ИЗУЧЕНИЮ ИРАНА И ОРАСИИ

تحریم‌های جدید غرب و دورنمای اقتصاد روسیه

نویسنده: الکسی پُرتانسکی

استاد دانشکده اقتصاد جهانی و سیاست جهانی دانشگاه مطالعات ملی، عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد جهانی و روابط بین الملل و کارشناس شورای امور بین الملل روسیه (ریاک)

ایراس: امروزه تحریم‌ها، عامل بازدارنده اصلی برای سرمایه‌گذاران خارجی است، زیرا مادامی که سرمایه‌گذاران خارجی ندانند تحریم‌ها چه زمانی لغو خواهند شد در شرایط تدوین یک استراتژی برای کار در بازار روسیه نیستند. گفتنی است سرمایه‌گذاران خارجی برای اقتصاد روسیه، همزمان هم به عنوان موتور رشد و در عین حال، منبع فن‌آوری‌ها و مهارت‌های پیشرفته به شمار می‌آیند. قانون جدید آمریکا علاوه بر شرکت‌هایی که در حوزه طراحی و توسعه با روسیه همکاری دارند، هر شرکت فعال در زمینه نوسازی و حمایت از پروژه‌های مرتبط با روسیه را در همه کشورها مورد تحریم قرار می‌دهد. در اروپا اغلب در این باره صحبت می‌کنند که واشنگتن از تحریم‌ها برای پیشبرد صادرات منابع انرژی خود استفاده می‌کند. آمریکا قصد دارد از طریق اعمال یک سیاست انرژی تهاجمی، موقعیت تولید زغال سنگ، نفت و گاز خود را تقویت نماید. یعنی امریکایی‌ها سعی

دارند بواسطه تحریم‌ها سهم خود را در بازار انرژی، از جمله از طریق صادرات ال ان جی افزایش دهند. تحریم‌های جدید امریکا هر چه بیشتر، به حمایت از صنایع داخلی می‌انجامد.

در آینده نزدیک، وابستگی مجتمع نفت و گاز که همچنان پایه اقتصادی روسیه باقی مانده، به احتمال زیاد به تحویل تجهیزات خارجی بسیار اساسی و با اهمیت خواهد بود. این مسئله بر میزان تولید منابع هیدروکربنی تأثیر منفی می‌گذارد.

رژیم تحریم‌ها، در صورت تداوم از جانب غرب، مثل سابق بر اقتصاد روسیه اثر منفی خواهد نهاد. در این شرایط، آیا می‌توان همزمان از انطباق و سازگاری اقتصاد روسیه با تحریم‌ها صحبت کرد؟ بله، چنین چیزی شدنی است، با این حال، این اثر ممکن است تأثیر بسیار جزئی و ناچیزی داشته باشد. یعنی برای آینده، لازم است که لغو تحریم‌های اقتصادی حاصل شود.

الکسی پرتانسکی: موضوع تحریم‌های غرب امسال هم از رسانه‌های روسیه و همچنین از دستور کار دولت و شرکت‌های بزرگ و متوسط داخلی روسیه خارج نخواهد شد. در این بین تبلیغات هم جایگاه خود را پیدا کرده و سعی دارد افکار عمومی را به عدم اثرات منفی از ناحیه تحریم و حتی برعکس تأثیر مثبت آن بر اقتصاد روسیه متقاعد نماید. گاهی اوقات، برخی مقامات هم اظهارات مشابه غیر مسئولانه‌ای را مطرح می‌کنند. در عین حال، در سال‌های اخیر می‌توان از اظهارات مدیران تمام سطوح حتی اعضای دولت و رئیس جمهور، سخنانی را درباره آسیب مستقیم یا غیرمستقیم تحریم‌ها بر اقتصاد کشور شنید. یکی از شواهد این امر می‌تواند تلاش برخی از شرکت‌های بزرگ روسی برای دور زدن تحریم‌های غرب باشد.

تحریم‌های اقتصادی باید به عنوان دومین فاکتور مهم محدودکننده اقتصاد روسیه در نظر گرفته شود. عامل نخست که عاملی تعیین کننده است به از کارافتادگی کامل مدل اقتصادی فعلی بر می‌گردد؛ مدلی که عمدتاً مبتنی بر بهره برداری از منابع طبیعی، نفت و گاز است. به عبارت دیگر، در اینجا بحث بر سر عدم اجرای اصلاحات واقعی و نبود عزم و اراده برای تغییر اساسی این خط مشی در جهت نوسازی آن است. در این برهه هم، مثل سابق تنها نمایش ساده ای از معنا و محتوای اصلاحات اقتصادی ضروری در کشور به چشم می‌خورد. اما این اصلاحات اغلب به مجموعه ای از دستورالعمل‌های ساده شناخته شده، از قبیل «اعمال برخی تغییرات در قوانین» و «تخصیص برخی اعتبارات مالی برای حمایت از کسب و کارهای کوچک» و غیره تقلیل می‌یابد. در واقع، به خصوص ماموریت صندوق بین المللی پول در بهار ۲۰۱۷ توجه دولت روسیه را به این مسئله جلب کرده است: طبق گزارش صندوق بین المللی پول اقدامات ساختاری انجام شده توسط دولت روسیه، از قبیل

قانون مشارکت بخش دولتی و خصوصی، خصوصی سازی برخی از شرکت‌های دولتی و پاکسازی سیستم مالی، کافی نیست. برای تحرک بخشیدن به سرمایه گذاری و افزایش بهره‌وری کار، به اصلاحات گسترده‌تر و عمیق‌تری نیاز است. در این اصلاحات باید حقوق مالکیت، محیط سازمانی، سیاست‌های بازار کار، نوآوری و زیرساخت در اولویت قرار گیرد. علاوه بر این، باید سهم دولت در اقتصاد هم کاهش یابد؛ این سهم با توجه به آمار سرویس ضدانحصاری فدرال روسیه (فاس) از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵، دو برابر شده و به ۷۰ درصد رسیده است.

محیط سازمانی روسیه تاکنون و هم اکنون هم بازاری نبوده و نیست؛ در این فضا تضمین‌های قابل اطمینانی برای حقوق مالکیت خصوصی وجود ندارد؛ به جای رقابت سالم، منابع اداری که به اشکال مختلف بر کسب و کار فشار وارد می‌آورند همچنان به کار خود ادامه می‌دهند؛ نوآوری در اقتصاد بسیار ضعیف است و پویایی و فعالیت اقتصادی کسب و کار به سطح پایینی تنزل یافته است. در نتیجه، موتور رشدی که در قالب قیمت‌های بالای نفت، آنگونه که ۱۰ سال پیش وجود داشت، و نیز هجوم فعال سرمایه گذاری خارجی از حرکت باز ایستاده و اقتصاد دیگر چنین موتورهای حرکتی را به دست نیاورده است. با این حال، چنین موتورهایی به طور بالقوه وجود دارند، این موتورها در واقع کسب و کارهای کوچک و متوسطی است که در صورت تغییر محیط کسب و کار می‌توانند موجبات رشد اقتصادی را فراهم آورند. در عین حال، مبنای توسعه سریع روسیه می‌تواند صرفاً یک بخش با تکنولوژی پیشرفته باشد.

از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰، اقتصاد روسیه با آهنگ کمی بالاتر از ۲ درصد در سال رشد خواهد کرد. اما برخی از کارشناسان مستقل، به ویژه، ایگور نیکولایف مدیر موسسه تحلیل راهبردی شرکت‌های (اف. ب. کا) (ФБК) (شرکت‌های حسابرسی و مشاوره) بر این باورند که رشد اقتصاد روسیه هنوز پایین‌تر از این حد خواهد شد. از این رو، این نتیجه عاید می‌شود که هدف تعیین شده توسط رئیس جمهور برای دستیابی به رشدی که کمتر از میانگین جهانی یعنی ۳ الی ۳٫۵ درصد در سال نباشد، بعید است به دست آید، و این یعنی، شکاف رشد اقتصادی روسیه نه تنها با کشورهای توسعه یافته که بلکه با بسیاری از کشورهای در حال توسعه فزونی خواهد یافت. بدون شک، تحریم‌های اقتصادی، وضعیت را پیچیده خواهد کرد. طبق برآوردهای مراکز تخصصی داخلی و خارجی بر اثر تحریم‌ها، هر ساله تولید ناخالص داخلی روسیه از ۱ درصد به ۱٫۵ درصد افت می‌کند. در مارس ۲۰۱۷، کل تلفات تولید ناخالص داخلی روسیه، طی کل دوره تحریم، بین ۲ تا ۲٫۵ تریلیون روبل محاسبه شد.

تحریم‌ها سرمایه‌گذاران را می‌ترساند

تأثیر منفی تحریم‌ها در برخی بخش‌های اقتصاد ممکن است در آینده افزایش یابد، چراکه اثر یک سری از تحریم‌ها دفعی نیست و اثر موخر دارند. از اقداماتی که از بهار ۲۰۱۴ علیه روسیه صورت گرفته است، محدودیت دسترسی به بازارهای سرمایه غرب و همچنین محدودیت عرضه تجهیزات فنی مدرن به روسیه، به ویژه تجهیزاتی که برای استخراج نفت و گاز به کار می‌روند، از حساسیت بیشتری برخوردارند. در سپتامبر ۲۰۱۴ اتحادیه اروپا تحریم‌هایی را اعلام کرد که «رُسنت»، «ترانسنت» و «گازپرم» را تحت تأثیر قرار دادند.

از همان ابتدا، متناسب با تحریم‌های اعمال شده، اتحادیه اروپا خدمات خود در ارتباط با اکتشاف عمیق میادین استخراج نفت، استخراج نفت در قطب شمال و بهره‌برداری از میادین شیل را متوقف کرد. علاوه بر ریسک‌ها و خطرات کاهش درآمدهای بودجه‌ای حاصل از فروش نفت و گاز روسیه در بلندمدت، خطر دیگر این است که کشور بدون تکنولوژی‌های پیشرفته مدرن مانده است. پس از اتحادیه اروپا، ایالات متحده نیز اقدامات مشابهی را اتخاذ کرد؛ از جمله ممنوعیت صادرات تجهیزات برای اکتشاف‌های تخصصی که روسیه به تنهایی (به صورت مستقل) قادر نیست چنین اکتشافاتی را تمام و کمال انجام دهد.

این امر به عنوان مثال در میدان کیرینسکای جنوبی گازپرم واقع در دریای اوکوتسک، که یکی از بزرگترین فلات قاره‌های روسیه به شمار می‌آید، گویا بوده است. این میدان از نظر ذخایر، تنها پس از میدان شتوکمن (Shtokman) در دریای بارنتس قرار می‌گیرد. ذخایر میدان کیرینسکای جنوبی تقریباً ۶۴۰ میلیارد متر مکعب گاز و ۹۷ میلیون تن میعانات و همچنین ۴۶۴ میلیون تن نفت است. به دلیل پیچیدگی موقعیت این سه عنصر هیدروکربنی، مجتمع‌های زیردریایی ویژه‌ای برای استخراج آنها لازم است. بر اساس برنامه جایگزینی واردات گازپرم، تجهیزات مورد نیاز برای اکتشاف این میدان تنها توسط شرکت‌های آمریکایی FMC GE Subsea, Cameron, Technologies و شرکت نروژی Aker تولید می‌شوند. چین هنوز در حد لازم، مستعد جایگزینی تجهیزات و خدمات غربی در این حوزه نمی‌باشد.

از قرار معلوم، تحریم‌های غرب همچنین پنج بانک نیمه دولتی روسیه را نیز تحت تأثیر قرار داده است. به ویژه، ممنوعیت اوراق قرضه جدید و سهام شرکت‌ها و بانک‌ها دشوارتر شد: حداکثر مدت ممکن اعتبار این ابزارها از ۹۰ روز به ۳۰ روز کاهش یافت. هدف بلند مدت این تحریم‌ها محروم ساختن روسیه از سرمایه‌گذاری‌ها و فن‌آوری‌های پیشرفته‌ای است که برای ادامه رشد ضروری هستند؛ این مطلب، در سال‌های اخیر به گونه‌ای نسبتاً واضح از جانب سران آمریکا بیان شده است.

حتی قبل از محاسبه آسیب تحریم‌ها به لحاظ پولی، کاهش کلی اعتماد در روسیه محرز شده بود. لازم به یادآوری است که اعتماد مهمترین شرط برای انجام کسب و کار است. جای تعجب نیست که اعتماد را یکی از

اشکال سرمایه به حساب می‌آورند، اتفاقاً از جمله اشکالی است که قابل جایگزینی با دیگر اشکال سرمایه نیست، زیرا اعتماد خریداری نمی‌شود. بدون اعتماد، هیچ جریان سرمایه‌گذاری و برنامه‌ای برای آینده وجود نخواهد داشت. کاهش اعتماد پس از اعلام تحریم‌ها، موجب خروج سرمایه از کشور شد. بنابراین، در سال ۲۰۱۴، خروج سرمایه خالص از روسیه در مقایسه با سال ۲۰۱۳، با ۲,۵ برابر افزایش به رکورد ۱۵۱,۵ میلیارد دلار رسید. واضح است که فرار سرمایه فشار مضاعفی بر روبل تحمیل می‌کند، موجب تشدید تورم می‌شود، و در عین حال فضای سرمایه‌گذاری در کشور را هم وخیم تر می‌کند.

در بهار سال ۲۰۱۴ تغییرات در فعالیت بانک‌های خارجی دایر در روسیه قابل توجه بود. در آوریل ۲۰۱۴، بانک‌های ژاپنی Sumitomo Mitsui Banking Corporation و بانک توکیو تجارت خود را در روسیه کاهش دادند. بانک نخست، به ویژه، از توافق مربوط به تامین مالی صادرات فلزات جدا شد و برای مدتی خطوط اعتباری شرکت معامله‌گر نفت Gunvor را بلوکه کرد. تعدادی از بانک‌های آمریکایی از کاهش سرمایه‌گذاری در دارایی‌های روسیه خبر دادند: Citi-group ظرف سه ماه در سال ۲۰۱۴ به میزان ۹ درصد، JPMorgan Chase ۱۳ درصد، بانک آمریکایی Merrill Lynch ۲۲ درصد از سرمایه‌گذاری‌های خود کاستند، در ماه آوریل هم، یک صندوق سرمایه‌گذاری بزرگ ایالات متحده از سهام یکی از بزرگترین تأسیسات کشاورزی روسیه «روساگرو» جدا شد که متحمل تلفات محسوسی گردید. در بین شرکت‌هایی که از انجام تجارت با روسیه امتناع کردند شرکت‌هایی از چین هم بودند. بنابراین، در ماه مه سال ۲۰۱۴، شرکت سرمایه‌گذاری چینی Beijing Interoceanic Canal Investment Management Co (BICIM) از پروژه ساخت یک بندر عمیق در کریمه انصراف داد.

موسسه مطالعات ایران و اوراسیا

The Institute for Iran-Eurasia Studies

شمشیر بانک‌ها از حساب‌های دلار قطع می‌شود

پس از اعلام این تحریم‌ها در سال ۲۰۱۴، تعدادی از اقتصاددانان، از جمله آ. کودرینا به علت شاخص بسیار بالای وابستگی بخش شرکتی روسیه به وام‌ها و اعتبارات غرب که در آن زمان بیش از ۷۰۰ میلیارد دلار شده بود، به خطرات این مسئله برای اقتصاد داخلی اشاره کرد. این امر به مشکلی نسبتاً جدی تبدیل شد که عواقب آن اکنون نیز محسوس است.

واقعیت این است که پیش از این، شرکت‌های بزرگ روسیه ترجیح می‌دادند به جای بازپرداخت وام‌ها از طریق اعتبارات، در همان بانک‌های غربی اعتبارات را جابجا کنند که در اصل برای کسب و کار محقق‌کننده استراتژی رشد، امر رایجی است. انتظار می‌رفت کسب و کار روسیه در اوایل ۲۰۱۵ هم به همان صورتی دنبال شود که در پایان ۲۰۱۴ انجام گرفته بود. با این حال، در بهار سال ۲۰۱۴، از زمان الحاق کریمه به روسیه، معاملات

اعتباری بین شرکت‌های روسی و بانک‌های غربی عملاً متوقف شد. در نتیجه، شرکت‌های روسی تا حد زیادی برای توسعه پروژه‌ها از بودجه محروم شدند، زیرا ناگزیر به بازپرداخت مقدار قابل توجهی از بدهی‌ها بودند.

مشکل پیدا کردن منابع جدید اعتبارات دشوارتر از چیزی بود که انتظار می‌رفت. در پاییز سال ۲۰۱۵ مشخص شد که جایگزین کردن بازارهای غربی سرمایه با بازارهای چینی و شرق آسیا غیر واقعی است. علاوه بر شرایط نامطلوب این بانک‌ها برای اعطای وام در مقایسه با بانک‌های غربی، طرف روسی مجبور به کنار آمدن با یک واقعیت جدی‌تری هم شد. امروز، ایالات متحده حوزه مالی بین‌المللی را به گونه‌ای بسیار موثر تحت کنترل دارد و این کنترل، هنوز هم تشدید می‌شود. این دقیقاً همان حوزه مختص به قدرت جهانی ایالات متحده است که فعلاً هیچ کشوری حتی دومین اقتصاد بزرگ جهان یعنی چین هم نمی‌تواند آن را تکان دهد.

ایالات متحده در سال‌های اخیر تحت پرچم مبارزه با تروریسم، قاچاق مواد مخدر و دیگر موارد، کنترل بر جریان‌های پولی را تشدید کرده است، در حالی که همزمان مطالبات مرتبط با سایر نقاط جهان را هم دیکته می‌کند. این امر بسیاری از کشورها، حتی سوئیس را با بخش بسیار پیشرفته بانکی آن، تحت تأثیر قرار داده است. جریمه همکاری با واحدهایی که توسط وزارت دارایی ایالات متحده «مشخص شده‌اند» می‌تواند بسیار قابل توجه باشد. در همین رابطه، امریکا در سال ۲۰۱۳ شش مورد از بزرگترین بانک‌های اتحادیه اروپا را به میزان ۷ میلیارد دلار جریمه کرد، به دلیل آنکه این بانک‌ها در رابطه با مشتریان خود موضوع [ممنوعیت] کار با دولت‌های شرور مثل ایران، کوبا و غیره را نادیده گرفته بودند. همه جریمه‌ها پرداخت شده بود، چرا که در غیر این صورت، این بانک‌ها در معرض تهدید قطع حساب‌های دلار قرار می‌گرفتند.

تشدید کنترل بر جابجایی سرمایه‌های پولی، چند سال پیش در قالب قانون مالیاتی آمریکا تحت عنوان «فاکتا» (FATCA) قانون شمول مالیات بر حساب‌های خارجی) به تصویب رسید که از کلیه موسسات مالی غیر مقیم انتظار دارد اطلاعات مربوط به حساب ساکنان امریکایی و کسانی که تحت کنترل آنها قرار دارند را [مستقیماً به سرویس درآمد داخلی (IRS) ارائه کرده و آژانس‌های مالیاتی هم در رابطه با عملیات دریافت درآمدها بر اساس منابع موجود در ایالات متحده عمل نمایند. ۳۰ ژوئن ۲۰۱۴، ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه نیز قانونی را به امضا رساند که بر مبنای آن بانک‌های روسی باید متناسب با قانون فاکتا (امریکا)، اطلاعات مربوط به حساب‌های امریکایی را به سرویس درآمدهای داخلی ایالات متحده گزارش نمایند. در صورتی که بانک‌های خارجی توافق متناسبی را با ایالات متحده امضا نکنند، اعمال تحریم علیه آنها آغاز می‌شود. و اگر بانکی مایل به ادامه فعالیت تجاری و اقتصادی با امریکا باشد مجبور به تبعیت از این قانون است. اگر هم بانکی در «لیست سیاه» وزارت دارایی ایالات متحده قرار گرفته باشد، به راحتی از سیستم مالی بین‌المللی حذف می‌شود.

چنین قانونی برای شرکت‌های روسی بدان معنا است که آنها به سادگی نمی‌توانند بانکی را پیدا کنند که حاضر باشد بدون در نظر گرفتن قوانین آمریکا به بانک‌های روسیه وام بپردازد. هر بانک در هر کشوری که باشد، از جمله در آسیا، با همین ملاحظات اداره خواهد شد و حاضر نیست ریسک جدانشدن از حساب‌های دلار در بانک‌های آمریکایی را بپذیرد.

در نتیجه، در شرایط تحریم پیدا کردن تسهیلات اعتباری برای بانک‌ها و شرکت‌های روسی در آینده‌ی نزدیک، کار بسیار دشواری خواهد بود. بنابراین، طبق سخنان گ.گرف بانک اسبربانک روسیه (بانک پس انداز روسیه) در دوره‌ای که بازارهای خارجی برای بانک‌های روسیه بسته شده قادر به جذب منابع مالی بازارهای غربی نیست. لازم به ذکر است که سرمایه بازارهای خارجی در وهله نخست، هنوز هم مثل گذشته بازارهای غربی شناخته می‌شوند. واقعیت این است که شرایط واگذاری تسهیلات در بازار آسیا بسیار بدتر است. همین چین، معمولاً، فقط برای پروژه‌های خاص و با شرایط نسبتاً سخت و دست و پاگیر اقدام به واگذاری وام و اعتبار می‌کند. این به معنای این است که یافتن بودجه و منابع لازم در حد استفاده از منابع داخلی کشور باقی مانده است. در بازار داخلی، دریافت پول از صندوق ملی رفاه، بانک مرکزی روسیه، صندوق بازنشستگی، از بخش کسب و کار و یا از مردم امکانپذیر است. البته هر یک از روش‌های نامبرده عواقب منفی بی شماری هم در پی دارد.

ایراس

موسسه مطالعات ایران و اوراسیا

بسته جدید تحریم‌های ایالات متحده تنها به روسیه ضربه نمی‌زند

داستان تحریم‌ها تابستان گذشته هم ادامه یافت: در تاریخ ۲ آگوست ۲۰۱۷، دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا قانون جدیدی را در مورد تشدید تحریم علیه روسیه و همچنین کره شمالی و ایران به امضا رساند که پیش نویس آن از جانب کنگره پیشنهاد شده بود و تقریباً به اتفاق آرا به تصویب رسید. تحریم‌های جدید محدودیت‌ها (تحریم‌های) مربوط به مجتمع سوخت و انرژی روسیه را افزایش می‌دهد. به ویژه، حداکثر مدت بازپرداخت وام برای تعدادی از شرکت‌های نفت و گاز و موسسات مالی به ۱۴ روز کاهش می‌یابد؛ طیف پروژه‌های مربوط به استخراج نفت شیل، فلات قاره قطب شمال و میادین عمیقی که حضور شرکت‌های آمریکایی در آنها محدود یا ممنوع شده، گسترش می‌یابد. محدودیت‌هایی هم در ارتباط با همه پروژه‌های «گازپرم»، «رُسنت»، «گازپرم نفت»، «لوکویل» و «سورگوناتگاز» اعمال می‌شود. در عین حال، برای تعدادی از شرکت‌های غربی هم ریسک‌های قابل ملاحظه‌ای پیش می‌آید.

به این ترتیب، بسته جدید تحریم‌های ضدروسی واشنگتن نه تنها به روابط دوجانبه ایالات متحده و روسیه آسیب می‌زند، بلکه روابط ایالات متحده و اتحادیه اروپا را نیز تحت تأثیر قرار خواهد داد. همانطور که می‌دانید این تحریم‌ها می‌توانند به تعدادی از شرکت‌های انرژی اتحادیه اروپا آسیب وارد آورند و در نتیجه امنیت انرژی دنیای قدیم ممکن است به خطر بیافتد. در پاریس، قانون آمریکا در رابطه با تحریم‌ها را قبلاً بر اساس هنجارهای حقوق بین‌الملل متناقض ارزیابی کردند.

طبق اطلاعات سایت اینترنتی Euractiv پروژه‌های مشترک شرکت‌های روسیه و اتحادیه اروپا که می‌توانند تحت تأثیر تحریم‌های آمریکا قرار گیرند عبارتند از: پروژه‌های «ال ان جی بالتیک»، خط لوله «گالوبی پاتک» یا (Blue Stream) با مشارکت Eni و گازپروم، خط لوله (کنسرسیوم خط لوله کاسپین (خزر)) (با مشارکت ENI, Shell و رُسنت)، «سورنی پاتک» یا (Nord Stream) و «سورنی پاتک -۲» یا (Nord Stream ۲) با مشارکت «گازپروم» و تعدادی از شرکت‌های اروپایی). همچنین در لیست پروژه‌هایی که در معرض خطر قرار دارند از پروژه‌های گسترش کارخانه ال ان جی «ساخالین -۲» (با مشارکت Shell و گازپروم)، خط لوله قفقاز جنوبی و میدان شاه دنیز (با مشارکت BP و لوک اویل) میدان ظهر در فلات قاره دریای سیاه (با مشارکت BP, ENI و رُسنت) نام برده شده است.

قانون جدید آمریکا علاوه بر شرکت‌هایی که در حوزه طراحی و توسعه با روسیه همکاری دارند، هر شرکت فعال در زمینه نوسازی و حمایت از پروژه‌های مرتبط با روسیه را در همه کشورها مورد تحریم قرار می‌دهد. به گفته گ. ارلر، طبق مجوز دولت آلمان برای همکاری با روسیه، آسیای مرکزی و کشورهای عضو مشارکت شرقی در متن قانون، به طور مشخص از کارافتادن پروژه «جریان شمالی-۲» به ثبت رسیده است، اما این قانون در واقع می‌تواند هر نوع همکاری بین اتحادیه اروپا و روسیه را در حوزه انرژی، حتی تعمیر خطوط لوله ای که تأمین انرژی اتحادیه اروپا وابسته به آنهاست مورد تحریم قرار دهد. در این رابطه در اروپا اغلب در این باره صحبت می‌کنند که واشنگتن از تحریم‌ها برای پیشبرد صادرات منابع انرژی داخلی خود استفاده می‌کند.

در این زمینه کارشناسان موسسه اقتصاد برلین (DIW) بر این باورند که ایالات متحده مانند هر کشور دیگری در حال حاضر قصد دارد از طریق اعمال یک سیاست انرژی تهاجمی به تقویت موقعیت خود در استخراج زغال سنگ، نفت و گاز بپردازد. یعنی امریکایی‌ها سعی دارند بواسطه تحریم‌ها سهم بازار انرژی خود را، از جمله از طریق صادرات ال ان جی افزایش دهند. تحریم‌های جدید آمریکا هر چه بیشتر به حمایت از صنایع داخلی می‌انجامد. بنابراین، در آخرین بسته تحریمی، قانونی به ثبت رسید که به موجب آن، سرمایه‌گذاری در شرکت‌های نفتی فلات قاره قطب شمال که میزان سهام روسیه در آنها بیش از ۳۳ درصد است، ممنوع می‌شود.

این قانون در واقع یک حمایت واقعی برای سرمایه گذاری امریکا در روسیه است، البته تنها برای پروژه هایی که روسیه در آنها مشارکت حداقلی دارد.

رسیدن به لغو تحریم‌ها ضروری است

اقتصاد روسیه مدتهاست که عمیقاً در اقتصاد جهانی جاسازی شده و این امر بارها هم توسط ولادیمیر پوتین و هم نخست وزیر دیمیتری مدودف مورد تأکید قرار گرفته است. تمام شاخه‌های اقتصاد ملی، از جمله مجتمع نظامی-صنعتی و مجتمع کشاورزی، به معنای واقعی کلمه، به تأمین تجهیزات و اجزای آن بستگی دارد. در این میان، در بسیاری از بخش‌های صنعت ماشین‌سازی، وابستگی به واردات به ۹۰ درصد می‌رسد. در عین حال باید به طور خاص تأکید کرد که در اقتصاد مدرن با افزایش اهمیت زنجیره‌های جهانی ایجاد ارزش ((GCC، وابستگی صادرات به واردات افزایش می‌یابد، به عنوان مثال، بخش واردات در کالاهای صادراتی هر چه بیشتر فزونی می‌یابد. در نتیجه، تحریم‌ها می‌توانند صادرات کالاهای داخلی را با سهم زیادی از ارزش افزوده و در نتیجه، درگیر شدن بیشتر شرکت‌های روسی در GCC، یعنی در تقسیم کار بین‌المللی، قرار دهند. در آینده نزدیک، وابستگی مجتمع نفت و گاز که همچنان پایه اقتصادی روسیه باقی مانده به تحویل تجهیزات خارجی، به احتمال زیاد بسیار اساسی و با اهمیت می‌باشد. این امر بر میزان تولید هیدروکربن‌ها تأثیر منفی می‌گذارد.

در نهایت اینکه، امروزه تحریم‌ها، عامل بازدارنده اصلی برای سرمایه گذاران خارجی است، چراکه وقتی سرمایه‌گذاران خارجی ندانند تحریم‌ها چه زمانی لغو خواهند شد در شرایط تدوین یک استراتژی برای کار در بازار روسیه نیستند. سرمایه گذاران خارجی برای اقتصاد روسیه، همزمان هم به عنوان موتور رشد و در عین حال منبع فن آوری‌ها و مهارت‌های پیشرفته به شمار می‌آیند.

به این ترتیب، اگر رژیم تحریم‌ها، همچنان از جانب غرب تداوم یابد، بر اقتصاد روسیه اثر منفی خواهد نهاد. در این شرایط، آیا می‌توان همزمان از انطباق و سازگاری اقتصاد روسیه با تحریم‌ها صحبت کرد؟ بله، چنین چیزی شدنی است، با این حال، این اثر ممکن است تأثیر بسیار جزئی و ناچیزی داشته باشد. یعنی برای

درازمدت، باید به دنبال لغو تحریم‌های اقتصادی بود. با این حال این امر مربوط به حوزه سیاسی است و بنابراین، موضوع مجزایی است.

نویسنده: الکسی پُرتانسکی - استاد دانشکده اقتصاد جهانی و سیاست جهانی دانشگاه مطالعات ملی، عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد جهانی و روابط بین الملل، کارشناس شورای امور بین الملل روسیه

مترجم: رقیه کرامتی نیا - کارشناس ارشد مطالعات روسیه از دانشکده مطالعات جهان، دانشگاه تهران

منبع: سایت شورای امور بین الملل روسیه

«آنچه در این متن آمده به معنی تأیید محتوای تحلیل نویسنده از سوی [ایراس](#) نیست و تنها در راستای اطلاع رسانی و انعکاس نظرات تحلیلگران روسی منتشر شده است»

موسسه مطالعات ایران و اوراسیا
The Institute for Iran-Eurasia Studies
ЦЕНТР ПО ИЗУЧЕНИЮ ИРАНА И ЕВРАЗИИ